

Verlag

Programmaraad Bodembeheer

Datum: 20 maart 2023
Tijd: 9.30 - 12.30 uur
Plaats: Vergadercentrum Vredenburg, Utrecht

Aanwezig:

Jan Fokkens - VNO-NCW
Dirkjan Reijersen van Buuren – vml. BOG
Henk Oort – VvMA, VKB, NL Ingenieurs
Ronald Cornelisse - OMWB
Hans Boer – VA
Frank Agterberg – Bodemenergie Nederland
Sabine Breukers – IenW (gast)
Bart Crijns – IenW (gast)

Rachelle Verburg (voorzitter)
Thom Maas - RWS Bodem+
Mark van Lokven - UvW
René Zijlstra – Rijksvastgoedbedrijf
Joop Jansen – NVPG, Bouwend NI
Henk Koster– SIKB
Annelies de Graaf (secretaris) - SIKB

Afwezig:

René Smolders – VNG Web

Marjon Verhoeven – KOBO-HBO

**Actie
door:**

1. Opening en vaststellen agenda

Rachelle Verburg opent de vergadering. De agenda is ongewijzigd vastgesteld.

2. Programma Versterking Kwalibo-stelsel

Sabine Breukers en Bart Crijns van het Ministerie van IenW zijn te gast om een toelichting te geven op de stand van zaken en de ontwikkelingen in het programma Versterking Kwalibo-stelsel en het voorstel voor de toekomstige overlegstructuur voor het kwalibo-stelsel (voor de periode na afronding van het programma). Sabine Breukers is gedelegeerd programmamanager. Bart Crijns is projectleider van het deelproject 'publieke sturing'.

Sabine Breukers - introductie Programma Versterking Kwalibo-stelsel

Het plan van aanpak is op 4 april 2022 vastgesteld, en is tot stand gekomen i.o.m. publieke en private partijen. In de regiegroep van I&W, onder voorzitterschap van de DG Water en Bodem, worden inhoudelijke gesprekken gevoerd. De deelnemende managers hebben zich vergaand in het kwalibo-stelsel ingewerkt. Voor de uitvoering van het programma werkt het programmateam samen met RWS, ILT en de juridische afdeling van I&W.

Het kwalibo-stelsel is ontstaan in de periode van de kabinetten Paars I en II. In die periode werd ingezet op een kleine overheid en zo veel mogelijk uitvoering door de markt. Op basis van de Beleidsvaluatie Kwalibo heeft het rijk geconcludeerd dat meer publieke sturing op het Kwalibo-stelsel noodzakelijk is. Hiertoe vindt structurele uitbreiding van capaciteit plaats bij IenW en ILT. Dit kan tot meer discussies leiden bij herziening van schema's, maar dat is juist goed, want het is een veeg teken dat er in het verleden te weinig discussies vanuit het rijk werden gestart.

De Staatssecretaris heeft in de Kamerbrief bij de Beleidsvaluatie Kwalibo aangegeven geen reden te zien om het publiek-private stelsel zelf te veranderen. Behoud van het publiek-private stelsel is gewenst omdat het stelsel aansluit op de uitvoering in de praktijk. Het rijk heeft die kennis van de uitvoering niet. Ook kan ILT nooit de inspectie-frequentie van de CI's bereiken.

Reactie programmaraad m.b.t. decentralisatie:

De programmaraad stelt dat de decentralisatie een bedreiging vormt voor het stelsel van uniforme uitvoeringseisen via het kwalibo-stelsel. Decentrale overheden stellen lokale of regionale eisen om risico's te beheersen die ook via de kwaliteitseisen worden afgedekt. Bevoegde gezagen vertrouwen de kwaliteitsverklaringen niet. Voorbeelden zijn:

- dieptebeperking voor bodemenergiesystemen tot een bepaalde scheidende laag i.k.v. de bescherming van de strategische drinkwatervoorraad,
- het voorschrift dat hergebruiksgrond uit de regio afkomstig moet zijn.

Men maakt soms beleid zonder de effecten te overzien. Dit kan leiden tegenstrijdig beleid en onbedoelde effecten. Zo kan de eis dat her te gebruiken grond afkomstig uit de regio moet zijn, leiden tot toepassen van meer primair zand uit de Noordzee.

Bij de voorbereiding van normdocumenten onder het kwalibo-stelsel wordt veel kennis gebruikt om tot de eisen en werkvoorschriften te komen, maar bij maken van regionaal beleid is vaak niet alle kennis beschikbaar. Een goede kennisbasis in de regio is van belang voor uitvoering van de Omgevingswet en voor het kwalibo-stelsel. In de rapportage van de VNG-pilot voor regionale kennisschakelpunten voor bodem stelt VNG dat er weinig uitvoeringskracht in de regio is. Voor de hele sector geldt dat er capaciteitsgebrek is, mede doordat er weinig nieuwe instroom van studenten is.

De programmaraad adviseert om hiervoor in toekomstige overlegstructuur een oplossing te zoeken, en daarvoor vanuit het Programma Versterking Kwalibo-stelsel aansluiting te zoeken bij het overleg over de invulling van de landelijk kennisinfrastructuur voor bodem. Toen Bodem+ werd opgericht was de boodschap van Ruud Cino van IenW: "Geen goede decentralisatie zonder centrale facilitering".

Reactie Bart Crijns en Sabine Breukers:

We zullen deze punten meenemen bij VTH-deel van Versterking kwalibo-stelsel. We gaan dit ook met de bevoegde gezagen bespreken. IenW kan niet namens bevoegde gezagen spreken. De Bestuurlijke afspraken voor Bodem zouden hier ook op in moeten gaan. Mogelijk kan het POKB hierin ook een rol spelen. IenW wil meedenken met het voortzetten van het POKB.

Reactie m.b.t. betrekken uitvoeringskennis bij keuzes in Programma Versterking Kwalibo-stelsel:

Dirkjan Reijersen van Buuren roept I&W op om met mensen met kennis van de uitvoering, vanuit de branches, na te gaan of voorgenomen oplossingen in het Programma Versterking Kwalibo-stelsel in de praktijk leiden tot de beoogde effecten en geen onbedoelde neveneffecten hebben. Jan Fokkens: In de klankbordgroep smal en breed van het Programma Versterking Kwalibo-stelsel is veel praktijkkennis aanwezig. Deze groepen kunnen hiervoor worden benut.

Ronald Cornelisse: Voor de risico-sturingsanalyses is per keten 5 dagdelen intensief overleg gevoerd door experts. Het is zorgwekkend dat de toevoegingen uit de veegsessie van 1 dagdeel even zwaar worden gewogen als de uitkomst van de 5 sessies met experts.

Reactie Sabine Breukers: Dit signaal nemen we mee.

Reacties m.b.t. knelpunten bij toepassen van grond en bouwstoffen:

Dirkjan Reijersen van Buuren: Slechte voorbeelden uit het verleden overschaduwen nu alle toepassingen. Het bevoegd gezag heeft geen vertrouwen.

Jan Fokkens: Vanuit VNO NCW is overleg met producenten secundaire bouwstoffen en gemeenten gestart om oplossingsmogelijkheden te zoeken. Dit is een lastige discussie: gemeenten zijn bang voor aansprakelijkheid voor onjuiste toepassingen. Marijn Bas van IenW is

in dit overleg betrokken.

Reactie Bart Crijns: DG Bodem en Water gaat buiten het programma Versterking Kwalibo-stelsel het beleid en de normen voor toepassen van bouwstoffen en grond herijken.

Afgesproken vervolgacties:

- De programmaraad levert binnen twee weken voorbeelden uit de praktijk aan Bart Crijns en Sabine Breukers die illustreren dat de decentralisatie het stelsel van uniforme uitvoeringseisen via het kwalibo-stelsel bedreigt.
- Bart Crijns en Sabine Breukers nemen deze punten mee voor het bestuurlijk overleg.
- In het overleg van de programmaraad op 22 juni de voortgang van het deelproject 'De VTH-keten in het stelsel versterken' bespreken. Sabine Breukers en Bart Crijns zijn dan aanwezig.

RV,
AndG

Bart Crijns - voortgang deelproject 'Publieke sturing op het stelsel versterken'

Punt 1.1: Verbeteren van de bodembescherming in de regelgeving

De juridische ophanging van Kwalibo wordt verbeterd. Dit zal niet leiden tot effecten in de praktijk. De milieudoelen worden beter omschreven en de definities van bepaalde werkzaamheden worden verbeterd.

Bezien wordt ook of het bovengrondse deel van bodemenergiesystemen binnen de reikwijdte van Kwalibo moet blijven vallen.

Bij de BRL voor ondergrondse tanks speelt de vraag of eisen voor (arbeids)veiligheid in de normdocumenten opgenomen moeten blijven. Deze BRL kent veel 'niet-milieu'-eisen.

Prosper Snoep van het Ministerie van I&W voert interviews uit om wensen en knelpunten t.a.v. de regelgeving te inventariseren. Bij de tot nu toe uitgevoerde interviews komen de wensen van overheden en bedrijven overeen, bijvoorbeeld m.b.t. koelmiddelen in de circulatievloeistof van gesloten bodemenergiesystemen. De leden van de programmaraad kunnen ook wensen en knelpunten t.a.v. de regelgeving aangeven.

Reacties programmaraad:

- René Zijlstra: Het is wenselijk om juridisch te regelen dat het niet mogelijk is voor bevoegde gezagen om kwaliteitsverklaringen te betwisten.

Punt 1.3: Verbeteren van de totstandkoming van normdocumenten

Mark van Lokven: Wordt de frequentie aangepast waarop wijziging van de Rbk mogelijk is met het oog op aanpassing van een schema?

Bart Crijns: Momenteel loopt de inhaalactie om klaarliggende normdocumenten in de Rbk op te nemen. Voor de toekomst is de frequentie nog in beraad. Opties zijn 2x per jaar een wijzigingsmogelijkheid Rbk of continue proces.

Punt 1.4: Verbeteren van de toetsing van normdocumenten

Art. 25 Bbk wordt aangepast om de interne toets door het Rijk voor de aanwijzing van een (nieuwe versie) van een normdocument te verbeteren. Deze toets was marginaal.

Het voorstel voor het loket voor interpretatie van normdocumenten voorziet in onderlinge afstemming tussen ILT, Bodem+ en IenW.

Reacties programmaraad:

- Thom Maas: Bodem+ constateerde dat de vertegenwoordiging vanuit de overheden en IenW in de normcommissies en CvD's mager is geweest. Goed dat hier afspraken over gemaakt zijn.

- Reactie Bart Crijns: IenW ziet dit ook. Het gesprek met VNG WEB over kennis en capaciteit loopt, maar heeft nog niet tot concrete afspraken geleid.
- Hans Boer: VNG en IPO zijn onbereikbaar voor bedrijven, overleg over decentraal beleid is in praktijk niet mogelijk.
- Dirkjan Reijersen van Buuren: De capaciteit bij bevoegde gezagen wordt nu niet op de juiste manier ingezet. De focus bij toetsing/vergunningverlening ligt op administratieve details. Bevoegde gezagen controleren alleen meldingen. De focus zou op kritische tekortkomingen moeten liggen. Van de niet-kritische punten kunnen we leren. Onze meldingen komen bij verschillende bevoegde gezagen, die daar dan verschillend op reageren.
- Reactie Bart Crijns: VKB zegt ook dat bevoegde gezagen veel te weinig buiten controleren.
- Ronald Cornelisse: Je moet het wel van twee kanten bekijken. Sommige bedrijven gooien dingen bij het bevoegd gezag over de schutting. Een bijkomend knelpunt is dat omgevingsdiensten niet kunnen handhaven richting erkende bedrijven als deze afwijken van de eisen in de normdocumenten. Dit kan alleen ILT doen, maar ILT heeft geen capaciteit om alle bodemsignalen van omgevingsdiensten op te volgen.
- Annelies de Graaf: Er is vaak geen risicogerichte toezichtstrategie. De opdracht van de gemeenten aan omgevingsdiensten is nu veelal gebaseerd op beoordeling van het aantal meldingen. Hier ligt een relatie met IBP Versterking VTH-stelsel.
- Ronald Cornelisse: Een goede risicogerichte toezichtstrategie is ook een risico voor omgevingsdiensten. OMWB werkte zo, en na verloop van tijd zagen wij bijna geen overtredingen meer. Daarop bracht de opdrachtgever (provincie) het bedrag van de opdracht voor toezicht naar beneden.
- Dirkjan Reijersen van Buuren n.a.v. het voorstel voor het loket: In antwoorden van Bodem+ staat altijd onder aan in het antwoord de zin "Het is aan het bevoegd gezag".
- Reactie Bart Crijns: deze disclaimer hoeft niet (is met juristen getoetst) als het over kwalibonormen gaat. NEN-normen (bv NEN 5740) vallen buiten kwalibo-stelsel. Dan kan het loket alleen aangeven hoe de NEN-norm bedoeld is bij het opstellen.
- Ronald Cornelisse: Bodem+ geeft vaak te juridisch antwoord, terwijl we juist vragen "Is dit in de geest van de wet?"
- René Zijlstra herkent dit en zal voorbeelden mailen.

RZ

Rode draad reacties programmaraad:

Rachelle Verburg vat de reacties van de programmaraad als volgt samen:

- De wens is om meer met de publieke partijen en decentrale overheden samen te werken aan de versterking van het kwalibo-stelsel;
- Bedreigingen voor een goede werking van het kwalibo-stelsel zijn de decentralisatie en het gebrek aan uitvoeringscapaciteit en bij de decentrale overheden.

Voorstel Overlegstructuur Versterking Kwalibo (na afronding programma)

Sabine Breukers licht het voorstel toe (zie powerpoint-presentatie). Het voorgaande gesprek geeft het belang van een blijvende publiek-private overlegstructuur voor het kwalibo-stelsel goed weer.

Reacties programmaraad:

- Frank Agterberg: Is uitgewerkt waar mandaat ligt om beslissingen te nemen voor als je er niet met in consensus uitkomt?
- Dirkjan Reijersen van Buuren: Soms is er gewoon een uitspraak nodig omdat je samen (initiatiefnemer-uitvoerder-bevoegd gezag) duidelijkheid wilt. Vaak is er geen tijd in het

project om een geschil door de rechter te laten toetsen.

- Reactie Sabine Breukers: Dit per situatie bekijken: als regelgeving moet worden aangepast is het Rijk aan zet, als normdocument aangepast moet worden is de schemabeheerder aan zet. De vraag m.b.t. beleggen mandaat om beslissingen te nemen bij geschillen nemen we mee bij de uitwerking.
- Mark van Lokven: Gaan de CI's deelnemen aan het Operationeel Overleg?
- Reactie Sabine Breukers: De CI's worden zeker uitgenodigd voor het Operationeel Overleg.
- Jan Fokkens: Goed dat het Strategisch Overleg via voorzitter contact heeft met het Bestuurlijk Overleg Bodem en het Directeuren Overleg Bodem. Aandachtspunt is overlap tussen het Strategisch Overleg en het Bestuurlijk Overleg Bodem.
- Reactie Sabine Breukers: Er is ook veel overlap met gremia in de Programmaraad Bodembeheer en Programmaraad Bodembescherming. Goede afstemming van de scope is nodig, ook als je als IenW al in alle gremia gaat zitten. Dit geldt ook voor de andere publieke partijen die in de diverse gremia (zullen) zitten. Een mogelijkheid hiervoor is om vergaderdata en de agenda's van de verschillende gremia met elkaar af te stemmen. Bijvoorbeeld van het Operationeel Overleg en de Programmaraden bodem van SIKB (evt. op zelfde datum plannen). De beoogde vergaderfrequentie van het Strategisch Overleg en het Operationeel Overleg zal naar behoefte zijn. Het idee is om te starten met 2 maal per jaar Strategisch Overleg en 4 tot 8 keer per jaar Operationeel Overleg afhankelijk van een aantal besprekpunten.

3. Jaarrapportage Bodembeheer 2021

Op 8 december 2022 heeft het CCvD Bodembeheer de Jaarrapportage certificatietoezicht bodembeheer 2021 vastgesteld. De programmaraad heeft eerder aangegeven dat zij de adviezen van de Certificerende Instellingen in de jaarrapportages wil bespreken om te beoordelen of deze aanleiding tot maatregelen.

Reacties op en naar aanleiding van het rapport:

- Rachelle Verburg constateert dat de aandachtspunten in het rapport summier zijn omschreven. Het is wenselijk om in de volgende rapportages voor de belangrijkste aandachtspunten in de managementsamenvatting een korte duiding te geven. Bijvoorbeeld: Wat zijn de geconstateerde tekortkomingen met de interne audits?
Het is de vraag of aandacht wordt besteed aan de juiste zaken en niet te veel focus wordt gelegd op afwijkingen administratieve verplichtingen (zoals de aanwezigheid van diploma's van de veldwerkers op kantoor).
- Thom Maas: Het rapport over 2021 is eind 2022 vastgesteld. Is dat niet veel te laat om nog verbeteracties n.a.v. het rapport te kunnen doorvoeren?
Reactie Henk Koster: Het rapport kan pas worden opgesteld als alle CI's de gegevens hebben aangeleverd. Dit liep in 2022 voor de gegevens over 2021 niet goed. In 2023 loopt het beter. Het rapport wordt door het CCvD vastgesteld. Verbeterpunten worden door het programmabureau opgepakt en indien van toepassing in het jaarplan bodembeheer geagendeerd. Ook in het CI-overleg gaat met de constatering aan de slag.
- Ronald Cornelisse: In de Technische Commissie voor BRL 2021 Mechanisch Boren gesproken is over 15 minuten extra audittijd. Is in de andere BRL-en voor bodembeheer ook de audittijd opgenomen?
Henk Koster geeft aan dat dit inderdaad het geval is. Het gaat om de minimaal vereiste audittijd, en deze kan verschillen voor verschillende scopes binnen een BRL.

Conclusie naar aanleiding van de bespreking:

- De programmaraad heeft geen reden om tegen de voorgestelde verbeteringen te zijn en ziet daarom geen reden voor een advies vanuit de programmaraad n.a.v. het rapport.

Vervolgafspraken:

- Voor de bespreking van komende jaarrapportages door de programmaraad zal (bv. via een voorbereidende notitie of een presentatie) meer duidelijk worden gegeven aan de aandachtspunten waarvoor de CI's verbeteradviezen geven.
- Een toelichting op de aandachtspunten in de jaarrapportage over 2021 wordt nagezonden aan de programmaraad.

AndG,
HKo

4. Concept-verslag 5 december 2022 en openstaande acties

De tweede versie van het concept-verslag van 5 december 2022 is ongewijzigd vastgesteld. De actiepunten zijn wegens tijdgebrek niet doorgesproken en worden schriftelijk via het verlag afgehandeld (zie pag. 7).

5. Rondvraag/actualiteiten

- Henk Koster: De opvolger Arie Deelen als voorzitter van het bestuur is bekend. Per 15 april start Yvon van Mastrigt. Yvon van Mastrigt is momenteel waarnemend burgemeester van Olst-Wijhe. Zie het [nieuwsbericht](#) op de website van SIKB.
- Rachelle Verburg licht de AVG-problematiek m.b.t. geregistreerde medewerkers toe: De adviesbureaus kunnen de privacy van monsternemers en milieukundige begeleiders niet waarborgen, omdat hun namen in het kader van de persoonskenning worden vermeld in de rapportages. Er zijn steeds vaker gevoelige dossiers. Daarbij is de naamsvermelding problematisch voor de betrokken personen. Jan Fokkens geeft aan dat deze informatie Wob-gevoelig is. Rachelle Verburg plant een gesprek hierover met Thom Maas, Henk Oort, en Bart Crijns om te verkennen welke oplossingen mogelijk zijn.
- Het voorstel voor de gesprekskalender 2023 is akkoord.
- Mark van Lokven deelt mee dat Paul Bertens van Waterschap Aa en Maas vorige week is overleden.
- Dirkjan Reijersen van Buuren: De Vakgroep BodemBewust (wil vanuit praktijkkennis bijdragen aan het maatschappelijk belang van hergebruik van grond, baggerspecie en bouwstoffen en werkzame wet- en regelgeving. www.vakgroepbodembewust.nl) heeft een notitie geschreven over de landelijke uitdagingen rondom duurzaam hergebruik van grond, baggerspecie en bouwstoffen. Dirkjan Reijersen van Buuren zal deze notitie delen met de programmaraad, met als doel het gesprek hierover aan te gaan.

RV

DRvB

6. Sluiting

Rachelle Verburg dankt iedereen voor de bijdrage en sluit om 12.30 uur de vergadering.

Vergaderschema Programmaraad Bodembeheer 2023

maandag 20 maart 2023	9.30 – 12.30 uur	Vergadercentrum Vredenburg Utrecht
donderdag 22 juni 2023	13.00 – 16.30 uur	Vergadering met de Programmaraad Bodembescherming (locatie PM)
maandag 9 oktober 2023	9.30 – 12.30 uur	Vergadercentrum Vredenburg Utrecht
maandag 11 december 2023	9.30 – 12.30 uur	Vergadercentrum Vredenburg Utrecht

Openstaande actiepunten uit voorgaande overleggen Programmaraad Bodembeheer

Nr.	Omschrijving	Actiehouder	Datum PR	Stand van zaken 23-3-2023
2	SIKB presenteert zich in het Vakberaad bodembeheer van OD NI. Een zelfde actie is ook wenselijk in VNG WEB.	RSm, HKo	28-06-2021	Principe-afspraken gemaakt, nog datum prikken.
13	Een verkenning uitvoeren van aan welke innovaties behoefte is en welke belemmeringen hiervoor spelen.	HKo	11-10-2021	Opgenomen in jaarplan 2023.
21	De reactie van Nederland op de Bodemstrategie is openbaar, en zal door Margot de Cleen en Co Molenaar gedeeld worden. https://www.bodemplus.nl/actueel/nieuwsberichten/2022/nederlandse-reactie-europese-publieke-consultatie/	AndG	28-03-2022	Gereed.
22	De Europese Bodemstrategie en vervolg daarop later dit jaar weer te agenderen in de programmaraad. Margot en Co zullen aanvullende stukken (presentaties) delen met de programmaraad [uitgevoerd], evenals het concept van de Bodem- en ondergrondvisie van I&W, die mede-sturend is voor de input vanuit het rijk in de EC.	RV, AndG	28-03-2022	Gereed.
25	Voorstel om de vorm 'werkvoorschrift' toe te voegen aan de I&W Leidraad voor de inhoud van normdocumenten inbrengen bij het programma van het Ministerie van IenW.	HKo	28-03-2022	Staat nog open
26	De (jaar)agenda's van de programmaraaden Bodembeheer en Bodembescherming op elkaar af te stemmen, en samen te vergaderen over onderwerpen waaraan beide Programmaraaden een bijdrage kunnen leveren. Hiervoor zal in de volgende vergaderingen van de afzonderlijke programmaraaden een voorstel worden voorgelegd. Ook werd afgesproken dat de programmaraaden elkaar raadplegen door elkaar goede vragen voor te leggen.	HKo, AndG	23-6-2022	Lopend.
29	In de volgende vergadering op 20 maart 2023 de concept-leidraad voor de inhoud van normdocumenten agenderen.	RV, AndG	5-12-2022	Concept nog niet gereed. In juni agenderen.
30	SIKB stuurt een brief en gaat in gesprek met I&W over de uitspraken m.b.t. bodemenergie in kamerbrief Water en Bodem Sturend. SIKB ontvangt hiervoor eerst onderbouwing van Frank Agterberg.	HK FA	5-12-2022	Vervallen. Frank Agterberg heeft verzoek ingetrokken.
31	Vanuit de programmaraad een signaal/advies formuleren van SIKB aan IenW m.b.t. het IenW-programma Versterking kwalibo-stelsel. Het concept-advies aanpassen op basis van de reacties en aanvullen met het advies om voor het betrekken van de uitvoering de bestaande gremia te benutten, zoals de programmaraaden van SIKB.		5-12-2022	Vervangen door overleg tussen programma-team IenW en programma-raad.
32	Voor het volgende overleg op 20 maart 2023 Bart Crijns van IenW uitnodigen.	RV, AndG	5-12-2022	Gereed.